

Liite 4. Ehdotus pääkaupunkiseudun edunvalvonnan painopisteiksi hallituskaudella 2023 – 2027 Luonnos 28.8.2023

Tämä muistio sisältää ehdotuksen pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteiseksi edunvalvonnan painopisteiksi kuluvalle hallituskaudella. Sihteeristö on koonnut ehdotukset pääkaupunkiseudun toimialaryhmien ehdotusten pohjalta.

1. Pääkaupunkiseudun investointikyvyn, rahoituksen ja rahoitusaseman vahvistaminen

- ***Vaikuttaminen kuntien rahoituksen ja vos-järjestelmän kokonaisuuden uudistamiseen***, jotta kaupunkien tavoitteet toteutuvat myös käytännössä. Erityisesti on otettava huomioon vieraskielisyydestä ja kasvusta aiheutuvat todelliset kustannukset. Lisäksi rahoitus- ja vos-järjestelmien uudistamiseen liittyy aina PKS-kaupunkien näkökulmasta myös riskejä, joiden johdosta uudistuksen edunvalvonta on tärkeää.
 - Hallitusohjelman kirjaus: Kuntien rahoituksen ja vos-järjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta
- ***Vaikuttaminen TE2024-rahoitusmallin uudistamiseen/edelleen kehittämiseen sekä TE-palveluiden uudistamiseen***, jotta varmistetaan, että kaupunkien kannalta oleellinen kirjaus rahoitusmallista toteutuu myös käytännössä ja että myös muut uudistukseen liittyvät ratkaisut ko. palvelujen järjestämisestä toteutuvat kaupunkien kannalta tarkoituksenmukaisesti.
 - Hallitusohjelman kirjaus: Hallitus tarkistaa TE2024-rahoitusmallin kompensaaation tasoa lain voimaantulon jälkeen vuosittain kuntien välillä siten, että huomioidaan mallin kannustavuus, väestökasvun vaikutus sekä vieraskielisten että kaksikielisten, työttömien ja työllisten määrä. Rahoitusmalli ei saa muodostua yksittäisen kunnan tai alueen kannalta kohtuuttomaksi. Lisäksi valtio varautuu kompensoimaan työttömyysturvamenoja heikossa suhdannetilanteessa
- ***Vaikuttaminen opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusleikkauksiin*** OKM:n valtionavustusten tasoa on tarkoitus alentaa asteittain. Avustusten kohdentamisesta ei toistaiseksi ole tietoa, mutta niiden kohdentaminen esim. kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle vaikuttaa merkittävästi ko. toimialojen toimintojen kehittämiseen.
 - Hallitusohjelman kirjaus: Alennetaan valtionavustusten tasoa asteittain (10 mil.j / 2024, 25 milj. / 2025, 50 milj. / 2026, 125 milj. / 2027, 125 milj / 2028) . Vuoden 2027 säästön tasoa arvioidaan enintään 75 mil. euron osalta budjettiriihessä v. 2026
- ***Vaikuttaminen lukiokoulutuksen rahoituksen tasokorotukseen***
- ***Vaikuttaminen tasa-arvorahaan, jonka taso turvattava tasaisesti koko kaudelle.***

2. Osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen

- ***Vaikuttaminen työperusteisen maahanmuuton edistämiseen.*** Hallitusohjelman kirjauksissa työperusteista maahanmuuttoa halutaan edistää, mutta useat yksityiskohtaisten kirjaukset voivat toteutuessaan vähentää Suomen houkuttelevuutta työperusteisen maahanmuuton kohdemaana sekä heikentää maahanmuuttajien asemaa. Suomen asema työperusteisen maahanmuuton kohdemaana ei saa heikentyä. Asiaa voidaan kaupunkien toimesta edistää esim. kuuden suurimman kaupungin allianssimallia hyödyntämällä.
 - Hallitusohjelman kirjaukset (mm.):
 - Työperusteinen oleskelulupa sidotaan nykyistä vahvemmin työhön siten, että Suomesta on poistuttava, jos henkilön työsuhde loppuu eikä hän ole kolmen kuukauden kuluessa solminut uutta työsuhdetta

- Pysyvä oleskelulupa mahdollistetaan jatkossa kuuden vuoden asumisajan perusteella.
- Lakkautetaan TalentHub-toiminnan rahoitus.
- ***Vaikuttaminen korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen.*** Hallitus on sitoutunut lisäämään aloituspaikkoja erityisesti kasvukeskuksissa sekä siellä, missä paikkojen määrä suhteessa nuoriin on alhainen. Rahoituksesta ei ole ohjelmassa mainintaa ja siihen tulisi suunnata vähintään 100miljoonan euron lisärahoitus vuosittain. Tähän on vaikutettava aktiivisesti, mahdollisesti myös osana kuuden suurimman kaupungin ja valtion allianssimallia, ja varmistettava, että aloituspaikkoja kohdennetaan hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti ja sinne, missä ei-kelpoisia on enemmän.
- ***Vaikuttaminen muihin osaavan työvoiman saatavuuden kannalta keskeisiin kysymyksiin*** kuten kv-rekrytointeihin, lupaprosessien sujuvoittamiseen, tutkintojen hyväksilukuun, englanninkielisten tutkintojen mahdollistamiseen.

3. Pääkaupunkiseudun saavutettavuus, maankäyttö, asuminen ja liikenne

- ***Vaikuttaminen MAL-sopimuksiin, niiden rahoitustasoon ja sopimusmenettelyn kehittämiseen sekä lakisääteistämiseen.*** Sopimusten osalta oleellista varmistaa, että kehittämismomentin 797Meurosta MAL-seutujen hankkeisiin kohdistetaan merkittävä osa ja että tästä rahoituksesta valtaosa kohdennetaan nimenomaisesti Helsingin seudun MAL-sopimukseen ja -hankkeisiin. Menettelyn lakisääteistämisen osalta muodostettava pääkaupunkiseudun yhteiset kannat tarpeellisuudesta.
 - Hallitusohjelman kirjaus: MAL-sopimusmenettelyä jatketaan ja sopimusmenettely kirjataan yhteistyövelvoitteena lakiin. Velvoittavuutta lisätään niin, että kuntia velvoitetaan MAL-sopimusten kautta riittävään tontti- ja asuntotuotantoon, jotta asuntojen hintakehitys pysyy kohtuullisena.
- ***Vaikuttaminen hallitusohjelman asuntotuotantoon liittyviin uudistuksiin.*** Tältä osin on erityisesti varmistettava, että hallitusohjelmassa korostetun kumppanuuden mukaisesti uudistuksia tehdään tiiviissä vuoropuhelussa ja yhteistyössä pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Tällaisia ovat mm. asutopoliittisten uudistusten valmistelu (ARA/ASO/Asumistuki ja vaikutukset asuntotuotantoon); asuntotuotannon romahduksen estäminen ja rakennusteollisuuden toimintaedellytysten varmistaminen nyky. suhdannetilanteessa; alueiden tasapainoinen kehitys ja segregaaation estäminen; alueidenkäyttölain, rakentamislain sekä liikenteen kokonaisverouudistus + mahdolliset muutokset valitusoikeuden rajoittamiseen.
- ***Vaikuttaminen pääkaupunkiseudun joukkoliikenteeseen saatavaan tukeen ja investointeihin.***

4. Seurattavat asiat/muut asiat (erityisesti toimialajohdon/osastopäälliköiden vastuulla)

- ***Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen.*** Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi. Vahvistetaan moniammatillista työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Poistetaan lainsäädännöstä eri viranomaisten tiedonkulkuun liittyvät ongelmat. Laaditaan mittaristo toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimiseksi. *On varmistettava, että pääkaupunkiseudun erityispiirteet ja nuorten levottomuus ovat vahvasti mukana ohjelman sisällöissä.*
- ***Kasvatus- ja koulutus, muut kysymykset:*** ammatillisen koulutuksen rahoitus (esim. tutkinnonosaa pienemmät osat rahoituksen perusteeksi), S2-mallin kehittäminen ja muut vastaavat kysymykset. *On varmistettava, että mm. edellä mainittuja ohjelman kirjauksia toteutettaessa pääkaupunkiseutu erityispiirteineen tulee otetuksi huomioon.*
- ***Sidosyksikköyhteisöjä koskeva sääntely.*** Hallitusohjelma sisältää kaupungin tytäryhteisöjen kannalta merkittäviä rajoituksia sidosyksikköyhteisöjä koskevaan sääntelyyn liittyen.

Linjausten käytännön toteutuksesta riippuen ne voivat johtaa jopa nykyisten yhtiö- ja säätiömuotoisten sidosyksiköiden toimintaedellytysten tosiasialliseen häviämiseen. Jos näin tapahtuu, tulee arvioitavaksi sidosyksiköiden toimintojen organisointi emokaupungin omaksi toiminnaksi ja/tai sidosyksikköyhteisöjen omistuksesta/määräysvallasta luopuminen. *Vaikutettava siihen, että mikäli rajoitukset toteutuvat, siinä otetaan huomioon pks-kaupunkien kannalta relevantit reunaehdot.*

- **Vapaan sivistystyön rahoituksen leikkaukset.** Hallitusohjelman tavoitteena vähentää valtion rahoitusta ja korottaa osallistumismaksuja. Vaikuttaa suoraan heikommassa asemassa oleviin ja hyvinvoinnin edistämiseen. Vaikuttaminen mm.
- **Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työ ja hyte-kerroin.** Hallitusohjelman mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Samalla tarkastellaan kuntien ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusratkaisua siten, että se kannustaa panostamaan terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Tähän ja muihin hyteen liittyviin kirjauksiin liittyy paljon epäselvyyttä mm. hyte-työn resurssoinnin kompensoinnista, kertoimen kannustavuudesta jne. Rahoitusta tulisi myös korottaa. **Varmistettava**, että rahoitus painottuu pääkaupunkiseudun näkökulmasta oikealla tavalla ja että taso on riittävä.